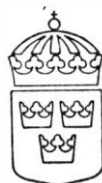

Motion till riksdagen

1986/87: Fi603

Nic Grönvall (m)

Den internationella skuldkrisen

Mot.
1986/87
Fi603—607

Problemet

Den internationella skuldkrisen kan anses vara ett 1980-talets problem men är egentligen en utveckling som påbörjades i det tidiga 1970-talet. Redan för 10–15 år sedan diskuterades inom nationalekonomiska kretsar de problem som tydligt kunde ses och som bestod i utvecklingsländernas alltmer ökande skuldsättning. Sedan 10–15 år tillbaka i tiden har utvecklingsländernas totala skuldsättning stigit med en årlig takt av ca 20%. Det förefaller mot bakgrund av instabiliteten i utvecklingen av världsekonomin redan av detta faktum vara en utveckling som med ödesmättad nödvändighet måste leda till kris. Emellertid förmådde utvecklingsländernas tillväxt genom större delen av 1970-talet att fullgöra sina kapitaltjänster med utgångspunkt i ökade exportinkomster. Den verkliga räntan var under dessa år låg tack vare en hög inflation i de industrialiserade länderna.

Miljön ändrades dramatiskt under slutet av 1970-talet. Efter oljekrisen 1973–1974 började industriländerna att sätta inflationsbekämpning i första hand. Därmed föll investeringsvolymerna i industriländerna kraftigt, medan de utvecklande länderna fortsatte att tillgodogöra sig erbjudna internationella lån för att bygga ut produktionsapparaten. Förhoppningen var uppenbarligen att expansionen skulle leda till snabb tillväxt, som i sin tur skulle möjliggöra bekväm kapitaltjänst för de upptagna lånen. Genom u-ländernas genom lån finansierade tillväxt skapades möjligheter för industriländernas exportindustrier att delta i u-ländernas lånefinansierade utveckling.

Bilden ändrades emellertid dramatiskt 1982, då Mexico nödgades konstatera att landet saknade möjligheter till kapitaltjänster och att landet för den skull tvingades genomföra någonting som kan liknas vid en fullständig betalningsinställelse.

I följd av den skuldkris som således blev ett faktum därigenom att internationell uppmärksamhet på allvar fästes vid problemet har en lång rad omförhandlingar av skuldvillkor genomförts under de senaste åren.

Möjliga lösningar

Alla internationella bedömare är ense om att huvudprincipen skall vara att varje land måste fullt ut svara för sina skulder. En storskaligt genomförd eftergiftspolitik skulle utgöra en fara för den internationella tilltron till

finansiering av utveckling i utvecklingsländerna och skulle därmed försvåra eller omöjliggöra fortsatt finansiell hjälp till utveckling av världsmarknaden till att omfatta även de utvecklande länderna.

I varje diskussion om detta problem måste naturligtvis generaliseringar i alltför hög grad undvikas. De utvecklande ländernas situation är olika. Världsbanken använder i sin statistik grupperingar som "utvecklingsländer", "låginkomstländer", "medelinkomstländer exportörer" och "medelinkomstländer importörer". För den diskussion som förs i denna motion behandlas emellertid utvecklingsländerna tillsammans, eftersom motionen inte eftersträvar någon vetenskaplig analys av situationen utan mera att föra problemet till debatt.

För att de utvecklande länderna skall ha möjlighet att fullgöra kapitaltjänster för skuldbelastningen krävs att relationen mellan kapitaltjänst och exportinkomster bringas i ett sådant förhållande att kapitaltjänsterna kan fullgöras utan att förödande följder sker på ett inrikespolitiskt plan, såsom att levnadsstandarden dramatiskt sänks därigenom att sociala välfärdssystemets utbyggnad inte kan fullgöras. Allmänt sett kan alltså sägas att för att en förbättring av utvecklingsländernas kapitaltjänstförmåga skall komma till stånd krävs att exportinkomsterna ökar genom att investeringarna i exportindustrier ökas, vilket i sin tur blott kan möjliggöras genom ett ökat inhemskt sparande och genom ett generöst internationellt finansiellt stöd. I vissa utvecklingsländer är ett ökat sparande uteslutet. Dessa länder måste ställa en utbyggnad av det sociala välfärdssystemet och en förbättring av social rättvisa framför varje annan politisk målsättning. I dessa de fattigaste länderna krävs därför ett stort internationellt stöd, vilket i sin tur är en motsägelse, eftersom dessa länder har svårast att nå fram till en utveckling som möjliggör finansiering av ytterligare finansiellt stöd.

Den internationella skuldsättningen omfattade vid utgången av 1986 ca 1 000 miljarder dollar.

Den aktuella situationen

Genom finansminister James Bakers tal på Världsbankens årsmöte i Söul 1985 riktades uppmärksamheten på skuldkrisen och på behovet att finna en lösning. Under 1986 har en lång serie av uppmärksammade omförhandlingar av lån förekommit. De mest skuldyngda länderna Brasilien, Argentina och Mexico, vilka ettvarit har skulder som överstiger 100 miljarder dollar, har i uppseendeväckande politiska utspel försökt att tilltvinga sig goda lånevillkor för nya krediter för att finansiera gamla krediter.

Den internationella skuldsättningen fördelar sig på dels publikt garanterade lån, som handläggs av den s. k. Parisklubben, dels lån från kommersiella banker, som handläggs inom den s. k. Londonklubben.

De kommersiella bankernas lån fördelar sig mellan en lång rad länder, där emellertid naturligtvis USA:s bankvärld intar en markerat ledande ställning. Även Europas banker och Japans banker är emellertid djupt involverade i finansieringen av utvecklingsländerna och därmed i den internationella skuldkrisen. USA:s banker är särskilt djupt engagerade i Latinamerikas skuldsättning. Svenska staten och svenska banker har må-

hända ett särskilt engagemang i de fattiga afrikanska ländernas internationella skuldsättning.

De stora amerikanska bankerna har i många fall en helt oacceptabel riskexponering. Av de nio största bankerna hade sex vid utgången av 1985 mer än 100% av det egna kapitalet i riskexponering. Situationen förbättrades emellertid under 1986 främst därigenom att bankerna genomförde medvetna ansträngningar att stärka det egna kapitalet.

Svenska och europeiska banker har i ökande grad avvecklat sitt engagemang i utvecklingsländernas skuldsättning genom att helt enkelt försälja sina fordringar till dramatiskt nedsatta värden. Det är känt att Skandinaviska Enskilda Banken avvecklat fordringsengagemang på utvecklingsländer för 55% av kapitalet.

Under de senare åren har en utpräglad andrahandsmarknad för avveckling av utvecklingsländers skulder etablerats. I ett tal nyligen i USA medgav finansminister Baker att en andrahandsmarknad existerar och att man nu måste söka uppnå kontroll över andrahandsmarknaden. Det är angeläget och viktigt både för de organ som skall fortsatt finansiera u-ländernas skuldsättning och för de länder som deltar i ansträngningarna att lösa detta internationella problem att riklig information om u-ländernas politik, om u-ländernas ekonomiska utveckling och om u-ländernas omförhandling av lån blir internationellt tillgänglig, så att prisbildningen på andrahandsmarknaden och finansieringen av den kan ges rimliga villkor.

Möjliga lösningar

I många skilda sammanhang har olika experter lagt fram idéer om möjliga lösningar. Alla bygger på principen att skuldländernas skyldighet att fullgöra full betalning för sin skuldsättning upprätthålls. Olika metoder eftersträvas emellertid att frysa den nuvarande skuldsituationen för de svårast skuldsatta länderna och att göra tillgängliga för dem rimliga nya lån för att finansiera den tillväxt som är nödvändig för den slutliga avvecklingen. Alla inser att avvecklingen kräver stora internationella samordnade insatser och att avvecklingen kommer att ta mycket betydande tid. Alla debattörer inser vidare att det är en angelägenhet av allra högsta dignitet för den industrialiserade världen att finna lösningar som undviker ett sammanbrott i finansindustrin, vilket skulle bli fallet om stora bankfallissemang framtvingades genom betalningsinställelser från de skuldsatta länderna.

Såväl nationalstater som stora internationella banker måste fortsatt delta i sökandet efter och genomförandet av lösningar på det här diskuterade problemet. Vidare måste alla insatser för att lösa problemet samordnas internationellt, så att exempelvis en fungerande andrahandsmarknad etableras, så att nya former för frysning av utvecklingsländers krediter etableras och så att kommersiellt arbetande banker erhåller rimliga villkor för sitt fortsatta deltagande i finansieringen av avvecklingsansträngningarna. Uppenbarligen måste Internationella valutafonden och Världsbanken spela en avgörande roll för den internationella samordningen. Vidare måste engagerade och uppoffrande insatser göras av de många utvecklade länder som deltagit i den hittillsvarande långivningen till utvecklingsländerna.

Mot. 1986/87
Fi603

Det är uppenbarligen nödvändigt att snarast påbörja ett omfattande internationellt samarbete i sökandet efter lösningar och i genomförandet av dem.

Mot. 1986/87
Fi603

Sverige bör i följd av sitt stora engagemang i internationella organisationer aktivt delta i arbetet på att avveckla skuldkrisen.

Hemställan

Med stöd av vad som i motionen anförts hemställs

att riksdagen begär att regeringen inom ramen för internationellt samarbete tar initiativ till samordnade internationella insatser för avveckling av den internationella skuldkrisen.

Stockholm den 20 januari 1987

Nic Grönvall (m)